

SÈRIE 3

A tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes, si n'hi ha són orientatives. El corrector o correctora valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals- l'ordre de l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat per l'alumnat i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que l'alumnat aportï, més que no pas allò que deixa de dir. També valorarà positivament l'aplicació del vocabulari correcte i claredat en l'exposició.

Opció A**Exercici 1: Text de Luis de Sebastian. “Contra la irresponsabilidad de la globalización”**

En aquest text es proposa la verificació dels objectius terminals 20, 36 i 40 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 2.5 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.7, 2.1, 3.1. del currículum de Geografia.

També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 6 del document de concreció del currículum: **Els intercanvis en un món global.**

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) 1 punt.

En el text hi ha tres idees centrals.

- En la primera l'autor afirma que no es pot anar contra la globalització i n'esmenta exemples.
- La segona idea és que amb la globalització els centres de decisió s'han allunyat cada vegada més dels ciutadans.
- I la tercera és que la globalització ha comportat una disminució de les responsabilitats, principalment per part dels polítics i governs dels estat.

2). 1,5 punts.

L'alumnat hauria de dir en la definició del concepte globalització com a mínim, i amb les seves paraules, que avui en dia l'economia dels diferents estats estan integrada en una sol sistema econòmic mundial i que els centres de decisió de l'economia ja no depenen dels estats sinó de les grans empreses multinacionals i dels sistemes financers. També pot dir que la globalització vol dir comprar qualsevol producte fet a qualsevol lloc del planeta. (0,5 punts per definició)

El comentari de quatre característiques, que poden ser les mateixes del text o altres, valdran 1 punt. Entre altres poden esmentar el lliure mercat, l'intercanvi de productes per tot arreu, la importància de les transnacionals, lliure circulació de capitals i de persones, monedes úniques i/o convertibles, etc.

3) 2,5 punts.

En aquesta pregunta l'alumnat hauria de citar quines són les causes de l'intercanvi desigual. Hauria de concretar que els productes que exporten els països subdesenvolupats són recursos naturals ja siguin fonts d'energia (petroli i gas natural); minerals (bauxita, coure, estany, plom, diamants, etc.) i productes vegetals com el cautxú, cafè, cacauets, fustes precioses, etc. que són de baix preu i han de vendre als mercats mundials a través de les borses dels països del nord.

Mentre que els productes manufacturats (informàtica, electrònica, telecomunicacions, empreses automobilístiques) de major preu són controlades per les principals àrees

industrials del món, Europa Occidental, Japó i Amèrica del Nord i pels nous països industrialitzats (NPI).

Es valorarà que l'alumnat també concreti que en l'economia actual existeixen uns fluxos no visibles com el capital i la informació que també són controlats pels estats rics.

Per tant entre el centre i la perifèria mundial s'estableixen relacions d'intercanvi desigual ja que els països del centre controlen els preus del mercat i els de la perifèria no, a més els països del centre produeixen productes de preu més elevat que els productes que produeixen els de la perifèria.

Les conseqüències d'aquest intercanvi desigual és que la separació entre els estats rics i pobres cada vegada és més important i que els països subdesenvolupats cada vegada estan més endeutats i el seu deute extern cada vegada és més alt.

Es valorarà 1 punt per l'anàlisi de les causes, un altre punt per l'anàlisi de les conseqüències i 0.5 punts per exemples i coherència en l'exposició.

Exercici 2: Piràmides de població de L'Estat Espanyol.1994-2004

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 28 i 36 que es correspon amb el bloc de continguts conceptuals 4.1. i el bloc de continguts procedimentals 1.6. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum, **La població i els moviments de població al món actual**.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) 1 punt

L'alumnat ha d'identificar dos piràmides de població que representen l'estructura de la població espanyola l'any 1994 i l'any 2004. La piràmide ens mostra una representació gràfica de la població d'una àrea determinada per edats i sexe. A l'eix horitzontal les dades s'expressen en milions de persones i números enters. A la dreta es representen els valors corresponents a les dones i a l'esquerra els corresponents als homes. A l'eix vertical les franges d'edat estan distribuïdes en intervals de cinc anys.

La piràmide ens proporciona informació sobre la natalitat la mortalitat, l'esperança de vida i qualsevol variable de la història demogràfica de la població. (0,5 punts)

Les dues piràmides pertanyent al tipus que es pot anomenar de piràmide regressiva, (altres denominacions: madura, en forma de bulb...) que correspon a una població envellida.(0,5 punts)

2) 1,5 punts

L'alumnat ha de definir amb les seves pròpies paraules els següents conceptes:

- Taxa (global) de fecunditat: Es calcula multiplicant el nombre de nascuts vius en un any per 1000 i dividint el resultat pel total de les dones que tenen entre 15 i 49 anys (etapa fèrtil de la dona)
- El creixement vegetatiu és el resultat de restar la mortalitat de la natalitat. En concret, la taxa de creixement vegetatiu consistiria en la diferència entre la taxa de natalitat i la taxa de mortalitat. L'alumne es pot referir a qualsevol de les dues definicions.
- La taxa de dependència mesura la relació entre la població adulta i la constituïda pels vells i els joves.

Puntuació 1 punt distribuït a raó de 0,33 per cada apartat

Un gran creixement de la població com el corresponent a la dècada de 1970 es coneix amb el nom de *Baby boom*. (0,5 punts)

3) 2,5 punts

L'alumnat ha de fer una exposició sobre l'evolució actual de la dinàmica de la població en els països desenvolupats i referir-se a alguns dels següents aspectes:

En els països desenvolupats les taxes de natalitat són baixes i sovint la fecunditat es troba per sota del nivell de substitució d'una generació per un altra estimada en 2,1 fills per dona.

La taxa de mortalitat es baixa, així com la mortalitat infantil, i gràcies als progressos de la medicina i del nivell de vida l'esperança de vida és molt alta. La longevitat femenina és especialment remarcable deguts a factors biològics i sociològics alhora.

Com a conseqüència es produeix l'envelliment de la població. La població envellida és comú a la major part de països europeus.

(1punt)

L'alumne hauria de considerar els factors socioeconòmics i culturals que expliquen aquestes variables com en el cas del descens de la fecunditat, l'accés als mitjans anticonceptius, i molt especialment el canvi del paper de la dona amb l'incorporació al mercat de treball, el seu nivell d'instrucció i capacitat de decisió, els costos que representen la cura i l'educació dels fills, el retard en l'edat en que es té el primer fill, els canvis en l'estructura familiar, etc.

L'envelliment és conseqüència fonamentalment de la disminució de la fecunditat, de la disminució de la taxa de mortalitat i de l'augment d'esperança de vida. La problemàtica que comporta és l'increment de la despesa pública en aspectes com pensions de jubilació, serveis socials i sanitat. Però també comporta la creació de llocs de treball en els sectors assistencial i de serveis i oci.

(1punt)

Les migracions afecten la resta de variables demogràfiques. Cal destacar que els països desenvolupats són receptors d'un important moviment migratori que comporta entre altres factors una augment de la fecunditat i el rejuveniment de la població.

(0,5 punts)

La puntuació es pot distribuir a raó de 1 punt per l'explicació de les variables demogràfiques, 1 punt per les consideracions socioeconòmiques i culturals i 0'5 punts per la referència a les migracions.

Opció B

Exercici 1: T text de S.O.S. Racisme

A l'exercici 2 es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 29 i 31 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 3.3, 4.2 i 4.4 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.7, 2.5 i 3.2 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 8 del document de concreció del currículum: ***La diversitat cultural i l'expressió territorial dels fets culturals***.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts que es distribuïran de la manera que especifica a continuació.

1) 1punt

L'alumnat hauria d'esmentar com a idees principals:

- Existeix un conjunt d'actituds discriminatòries que es donen de forma quotidiana en diverses situacions
- Les persones que tenen actituds racistes sovint no en són conscients perquè no es consideren racistes a sí mateixes
- Les enquestes mostren que es considera a la població immigrada com a culpable de l'atur o la delinqüència

- En la societat occidental existeixen factors que afavoreixen el desenvolupament d'actituds racistes sobretot entre els sectors més desfavorits econòmicament

Puntuació: 0,25 punts per cada idea esmentada fins un màxim d'un punt.

2) 1,5 punts

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

- Racisme: actitud d'acceptar l'existència de races i a més, considerar que unes poden ser superiors a les altres.
- Xenofòbia: odi a la persona estrangera.

Puntuació: 0,5 punts per cada definició correcta.

Pel que fa als factors, l'alumnat hauria d'esmentar les dificultats econòmiques i la velocitat dels canvis tecnològics i socials. Puntuació: 0,25 punts per cada factor.

3) 2,5 punts

D'acord amb l'esquema plantejat a la pregunta l'alumnat hauria de comentar:

- Com a factors: la possibilitat de millorar les condicions de vida tant socials com econòmiques (treball, consum, oci...) i la possibilitat de gaudir de drets i llibertats més amplies en el cas de les migracions per causes polítiques. Puntuació: 0,5 punts per cada factor fins un màxim d'un punt.
- En tant que exemples hi ha moltes possibilitats, caldria citar-ne quatre com a mínim d'entre les següents: Nord d'Àfrica, Filipines, Llatinoamèrica, Xina, Pakistan i països de l'Europa de l'Est com Ucraïna, Bielorrússia, Romania, etc. Puntuació: 0,5 punts.
- Quant a dificultats d'integració: les diferències culturals com la llengua, la religió i els costums i les dificultats per aconseguir la igualtat de drets en relació a la població autòctona, especialment pel que fa als permisos de residència i de treball i la discriminació en diferents àmbits de la vida quotidiana. Puntuació: 0,5 punts per cada grup de dificultats fins un màxim d'un punt.

Exercici 2: El creixement urbà a la regió metropolitana de Barcelona

En aquest text es proposa la verificació dels objectius terminals 13 i 28 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 2.3 i amb el blocs de continguts procedimentals 1.4, 2.1, 3.2 del currículum de Geografia.

També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 4 del document de concreció del currículum: **L'espai urbà: cap a un món de ciutats**

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) 1 punt.

L'alumnat ha de comentar que aquests dos mapes són de l'àrea metropolitana de Barcelona en dos moments històrics diferents, l'any 1972 i l'actualitat.

I que els mapes ens mostren la distribució del poblament en aquests dos anys concrets i que s'observa un gran creixement al voltant de la ciutat de Barcelona.

2) 1,5 punts.

Es valorarà que l'exposició tingui coherència i ordre.

Entre les principals causes d'aquest creixement l'alumnat pot esmentar que la població de Catalunya s'ha anat concentrat al voltant d'aquesta àrea en aquests últims anys atreta per les condicions laborals, de serveis, etc. que hi ha hagut.

Que les principals activitats econòmiques industrials de Catalunya s'han generat en aquesta àrea principalment. També les activitats comercials i terciàries específiques com entitats financeres, assegurances, oficines, etc. s'han localitzat a Barcelona i els seus voltants.

Que les decisions polítiques a través d'una planificació centralitzada d'infraestructures han tendit a reforçar aquesta centralitat que ha funcionat com un element d'atracció d'una bona part de la població de Catalunya, d'altres regions de l'estat i, ara, d'altres zones del món

Es valorarà a raó de 0,5 punts el comentari dels diferents factors.

3) 2,5 punts.

L'alumnat hauria de comentar els diferents nivells de jerarquia/nivells de sistema de ciutats que s'estableixen entre les principals ciutats catalanes.

Una possible jerarquia/nivell de sistema de ciutats seria.

- En el nivell més alt l'àrea metropolitana de Barcelona que està formada per un nucli central i una colla d'àrees que s'extenen cap a les comarques que envolten el Barcelonès. El nucli central és Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Santa Coloma de Gramenet i Sant Adrià del Besòs. Però des de fa anys aquesta àrea s'ha estès seguint el Baix Llobregat i pel litoral nord seguint la costa del Maresme. Es valorarà que l'alumnat comentï les principals funcions, característiques, zones d'influència i alguns exemples d'aquesta primera zona. (1 punt)
- En un segon nivell trobem ciutats que formen la segona corona metropolitana (regió metropolitana), algunes d'elles són ciutats històriques com Sabadell, Terrassa, Mataró o Granollers mentre que altres han crescut molt en aquestes últimes dècades com Mollet, Rubí, Martorell o Abrera. (0,5 punts)
- En un tercer nivell hi ha tres àrees que tenen un radi d'influència superior a la seva pròpia comarca. Aquestes ciutats són Lleida, el triangle Tarragona-Reus- Valls i Girona. La seva funció administrativa de capital de província els hi ha donat unes característiques i funcions específiques.
- En un quart nivell trobem ciutats mitjanes, generalment històriques (centres industrials, agrícoles, eclesiàstics) , que tenen una influència comarcal i que si són molt a prop de l'àrea metropolitana barcelonina estant experimentant un important creixement. Són entre altres Manresa, Igualada, Vilafranca del Penedès, Vilanova i la Geltrú, Vic, Figueres i Tortosa.
- En un cinquè nivell trobem ciutats mitjanes i petites que són elements d'articulació de territoris de muntanya com Berga, La Seu d'Urgell, Ripoll, Olot, Tremp o Puigcerdà o bé la seva situació en el litoral les ha convertit en un centre d'atracció turística com Roses, Palamós, Lloret de Mar, Salou i Cambrils entre altres.

(1 punt pels darrers nivells de la jerarquia)